

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vztahy Thajsko – ČLR

PRC – Thailand Relations

OLOMOUC 2010

Ondřej Kodytek

vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher, PhD.

Kopie zadání diplomové práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

Olomouc, 3. ledna 2010

Anotace

Cílem práce je stanovit historickou chronologii vztahů mezi Thajským královstvím a Čínskou lidovou republikou od roku 1949 a podat stručný popis jednotlivých fází jejich vývoje. Tyto cíle jsou naplňovány kompilační metodou.

Výsledkem je stanovení chronologie o šesti fázích. V závěru srovnávám tyto vztahy s vývojem vztahů Thajska a ČLR k jiným zemím jihovýchodní Asie.

Klíčová slova:

Thajsko

Čínská lidová republika

mezinárodní vztahy

studená válka

druhá indočínská válka

ekonomická integrace

Děkuji Mgr. Davidu Uhrovi, PhD., za vedení mé práce a své rodině a přátelům za všeobecnou podporu.

Obsah

Seznam zkratk	7
Ediční poznámka	8
Úvod	9
Situace před vznikem ČLR	10
I. Vznik ČLR, studená válka (1949–1955)	14
II. Bandungská konference, zmírňování napětí (1955–1964)	16
III. Negativní vliv druhé indočínské války (1964–1973)	20
IV. Normalizace vztahů (1973–1979)	23
V. Spojenectví v kambodžské otázce (1979–1991)	26
VI. Intenzifikace vzájemných styků, regionální integrace (od roku 1991)	31
Závěr	34
Summary	36
Seznam literatury	37
Příloha: Glosář thajských jmen	41

Seznam zkratek

ASEAN	<i>Association of Southeast Asian Nations</i>
ČLR	<i>Čínská lidová republika</i>
DK	<i>Demokratická Kampučia</i>
FUNCINPEC	<i>Front uni national pour un Cambodge indépendant, neutre, pacifique et coopératif</i>
KLDR	<i>Korejská lidově demokratická republika</i>
KLR	<i>Kampučijská lidová republika</i>
KR	<i>Korejská republika</i>
KS	<i>komunistická strana</i>
KSK	<i>Komunistická strana Kampučie</i>
KST	<i>Komunistická strana Thajska</i>
KVVK	<i>Koaliční vláda Demokratické Kampučie</i>
LLDR	<i>Laoská lidově demokratická republika</i>
NADK	<i>Národní armáda Demokratické Kampučie</i>
NFOJV	<i>Národní fronta osvobození jižního Vietnamu</i>
NFOKL	<i>Národní fronta osvobození khmerského lidu</i>
OSN	<i>Organizace spojených národů</i>
SDK	<i>Strana Demokratické Kampučie</i>
SEATO	<i>Southeast Asian Treaty Organization</i>
SSSR	<i>Svaz sovětských socialistických republik</i>
USA	<i>United States of America</i>
VDR	<i>Vietnamská demokratická republika</i>
VLA	<i>Vietnamská lidová armáda</i>
VFL	<i>Vlastenecká fronta Laosu</i>
VSR	<i>Vietnamská socialistická republika</i>

Ediční poznámka

Protože se tato práce zabývá především moderní ČLR, používám pro čínská jména výhradně zjednodušené znaky a transkripci *hanyu pinyin* 汉语拼音, kromě jmen počeštěných. Thajská jména přepisuji do latinky systémem kongresové knihovny USA. Jejich verze v thajském písmu jsou z technických důvodů umístěny v glosáři na konci této práce. Za počeštěné považuji pouze jméno Ráma (thajsky Rām).

Úvod

Tato práce pojednává o historii vzájemných vztahů mezi Thajským královstvím a Čínskou lidovou republikou od jejího vzniku v roce 1949 až do současnosti. Jejím cílem je stanovit periodizaci jejich vývoje a stručně charakterizovat jednotlivá období, zejména příčiny změn, ke kterým v čínsko-thajských vztazích docházelo.

Hypotézou této práce je předpoklad, že thajsko-čínské vztahy byly v minulosti ovlivňovány širší zahraničně politickou strategií obou států, kdežto poslední období charakterizuje trvale rostoucí spolupráce ve všech oblastech, jejímž hlavním faktorem je ekonomická interdependence. Významnou úlohu v thajsko-čínských vztazích hraje čínská národnostní menšina v Thajsku. Kromě bilaterální spolupráce je důležitá též účast obou států v mezinárodních seskupeních, zejména ASEAN+3. Vývoj vzájemných vztahů od vzniku ČLR lze rozdělit do několika jasně definovaných etap: I. Vznik ČLR, studená válka (1949–1955); II. Bandungská konference, zmírňování napětí (1955–1964); III. Negativní vliv druhé indočínské války (1964–1973); IV. Normalizace vztahů (1973–1979); V. Spojenectví v kambodžské otázce (1979–1991); VI. Intenzifikace vzájemných styků, regionální integrace (od roku 1991).

V první kapitole stručně popisují vývoj styků mezi čínskými a thajskými státy před vznikem ČLR, s cílem nastínit výchozí předpoklady vzájemných vztahů. Následující kapitoly líčí jednotlivé etapy vývoje těchto vztahů, pro přehlednost označené římskými číslicemi. V závěru diskutují možnost

srovnání s jinými bilaterálními vztahy obou států ve stejném období.

Charakter práce je kompilační. Nejdůležitějším zdrojem informací bylo pojednání o bilaterálních vztazích in: Tian a Zhou, 2005, 243–252. Některá bílá místa se podařilo vyplnit podle *A Short History of China and Southeast Asia* (Stuart-Fox, 2003), otázky související s vnitřním vývojem Thajska objasňuje David K. Wyatt (Wyatt, 2003). Skinner, 1957, popisuje vztah mezi problémy čínské národnostní menšiny v Thajsku a jeho vnitřní i zahraniční politikou. K ranému období zahraničních vztahů ČLR je hlavním použitým pramenem Nakajima, 1987. Události druhé indočínské války a okolo Demokratické Kampučie chápu podle monografií o Vietnamu a Kambodži (Hlavatá et al., 2008; Chandler, 1991; Kiernan, 1997). Kambodžskou situaci v období 1979–1991 a její vztah k Thajsku osvětlují vyčerpávajícím způsobem Rowley, 2005 a Rungswasdisab, 2005. Integrační procesy ve východní Asii popisují podle článků ze *Social Science Japan* (Noble, 2004; Suehiro, 2004; Tanaka, 2004).

Situace před vznikem ČLR

Nejstarší záznam o návštěvě čínského poselstva na území dnešního Thajska se vztahuje k počátku našeho letopočtu. Pozdější čínští návštěvníci se ve středothajské nížině setkávali s monskými státy. Tak kolem roku 245 navštívili vyslanci čínského státu Wu 吳 Kang Tai 康泰 a Zhu Ying 朱应 stát Jinlin 金邻. Asi od pátého století vznikaly v nynějším jižním Thajsku nové státy, jejichž styky s Čínou byly intenzivnější, protože se nacházely na hlavní trase spojení jižních dynastií se zeměmi dále na západ. Jako první vyslal

poselstvo do Číny (jižní dynastie Liang 梁) roku 515 stát Langkasuka. Další byly státy Panpan 盘盘 a Chitu 赤土, který roku 610 vyslal do Číny poselstvo, vedené královským synem. Kontakty Číny se středo-thajskou oblastí rostly po vzniku říše Dváravatí. Později udržovala dynastie Song 宋 příležitostné styky se státem Lavo. (Tian a Zhou, 2005, 243-244)

V 13. století se na dnešním thajském území začaly formovat thajská království. Ve stejné době dobyli Mongolové stát Dali 大理, čímž jejich panství získalo dlouhou hranici s oblastí jihovýchodní Asie, a to mělo dalekosáhlé důsledky pro vztahy jejich dynastie Yuan 元 i dynastií následujících s těmito zeměmi (Stuart-Fox, 2003, 57). Severothajské státy se dostaly v letech 1292-1301 do konfliktu s Čínou, ale Rāmkhamhæng, král státu Sukhōthai, poslal od roku 1292 k yuanskému dvoru několik poselstev s tributem a jednoho z nich se snad osobně zúčastnil (Stuart-Fox, 2003, 65-66). Následující čínská dynastie Ming 明 povolila zahraniční obchod výhradně v rámci oficiálních poselstev (Stuart-Fox, 2003, 75). Království Ayutthayā, od poloviny 14. století nejmočnější thajský stát, proto vysílalo tato poselstva velmi často, za celé mingské období (1368-1644) sto desetkrát a nejvíce šestkrát v jediném roce (Tian a Zhou, 2005, 244-245). Od roku 1567, kdy bylo omezení zahraničního obchodu na poselstva zrušeno (Stuart-Fox, 2003, 95) jejich počet značně klesl, za léta 1567-1644 navštívilo Čínu jen čtrnáct thajských poselstev (Tian a Zhou, 2005, 245). Dynastie Ming, zejména v raném období, také vysílala poselstva k thajskému dvoru, celkem devatenáctkrát. Jedno z nich, v roce 1377, předalo králi B̄rommarāchovi I. zlaté

pečetidlo s nápisem 暹罗国王之印, což je první historicky doložené užití výrazu Xianluo 暹罗 pro Siam. Vícekrát navštívil Ayutthayu Zheng He 郑和 na svých námořních výpravách. (Tian a Zhou, 2005, 245)

Při návštěvách v letech 1407 a 1419 řešil Zheng He také otázku Melaky. Její panovník Parameswara byl dynastií Ming uznán jako tributární panovník, ayutthayská vláda se však snažila učinit jej vlastním vazalem. Zheng He v obou případech pohrozil příkladem vietnamské dynastie Hồ 胡, kterou čínské vojsko svrhlo, a Ayutthayā nakonec ustoupila. (Stuart-Fox, 2003, 91-92)

První poselstvo k dynastii Qing 清 vyslala Ayutthayā roku 1652 a vzájemné vztahy se pak rozvíjely bez překážek (Tian a Zhou, 2005, 245). Ale když král Tāksin obnovil thajský stát po vyplenění Ayutthayi Barmánci roku 1767, považovaly jej čínské úřady zprvu za usurpátora a diplomatické styky obnovily až roku 1777 (Tian a Zhou, 2005, 246). Do té doby také odmítaly jeho žádosti o dodávky zbraní a železa (Stuart-Fox, 2003, 114). Aby se vyhnul podobným problémům, vystupoval Ráma I. před čínskými představiteli jako Tāksinův syn a tuto fikci udržovali i první tři jeho následníci (Tian a Zhou, 2005, 246).

V druhé polovině 19. století tributární vztahy mezi Thajskem a Čínou ustaly. Poslední thajské poselstvo přivezlo tribut do Pekingu v roce 1854; v roce 1869 navštívil Čínu posel, požadující zrušení tributu, dynastie Qing však tento i další pokusy o zrovnoprávnění odmítla a dokonce tribut aktivně požadovala (Tian a Zhou, 2005, 246-247). Nakonec roku 1882 zrušil král Čhulālongkøn tributární poměr k Číně jednostranně (Stuart-Fox, 2003, 120).

Ve druhém desetiletí 20. století došlo v Thajsku i v Číně ke vnitropolitickým a sociálním změnám, které ovlivnily i vývoj vzájemných vztahů. V Thajsku nastoupil roku 1910 na trůn král Ráma VI. Wachirāwut, představitel nového nacionalistického myšlení. Pod vlivem Západu zaujímali thajští nacionalisté šovinistický postoj vůči obyvatelům čínského původu (Skinner, 1957, 243). Zároveň však společenské změny umožnily existenci přechodné čínsko-thajské společnosti, což brzdilo proces asimilace nových imigrantů (Skinner, 1957, 243-244). Navíc čínská vláda vyhlásila roku 1909 zákon o státní příslušnosti na principu *ius sanguinis*, thajská roku 1913 na principu *ius soli*, takže otázka příslušnosti potomků čínských přistěhovalců se stala problémem mezi oběma státy (Skinner, 1957, 244). V Číně byla po vítězství sinchajské revoluce počátkem roku 1912 vyhlášena Čínská republika. Čínská revoluce ovlivnila spiknutí mladých důstojníků, odhalené 29. února 1912 (Wyatt, 2003, 212-214).

Největší vliv měly ovšem čínské události na thajské Číňany, mezi kterými působil Kuomintang (v roce 1928 asi 20000 členů) a později i Komunistická strana Číny. Thajská vláda odmítla tři pokusy republiky o navázání diplomatických styků z obavy, že čínské velvyslanectví by mohlo ovlivňovat obyvatele čínského původu. (Stuart-Fox, 2003, 139-140)

Od prosince 1938, kdy se předsedou thajské vlády stal Plæk Phibūnsongkhram, usilovala nová administrativa o oslabení vlivu čínských imigrantů. Vedle toho, že omezovala školní výuku a tisk v čínském jazyce a vyhradila řadu ekonomických aktivit, dříve vykonávaných převážně Číňany, thajským občanům, přistoupila roku 1939 také k policejnímu potlačení politických organizací, podporujících Čínskou republiku ve

válce s Japonskem, a všech souvisejících aktivit. (Skinner, 1957, 245)

Po skončení druhé světové války byla thajská vláda nucena svou politiku vůči Čínské republice, jedné z vítězných mocností, změnit. Existovala dokonce obava, že dojde k okupaci severního Thajska Čínou (Stuart-Fox, 2003, 141). Oba státy navázaly 24. ledna 1946 diplomatické styky (Tian a Zhou, 2005, 247) a vedle čínského velvyslanectví byla na thajském území zřízena také čtyři konzulární zastoupení. Značně vzrostla migrace z Číny do Thajska (170000 osob za léta 1946–1947) a počet škol s čínštinou jako vyučovacím jazykem (ze 2 škol za války na 400 škol koncem roku 1947). Ještě v roce 1947 však byla na čínské přistěhovalectví stanovena kvóta 10000 osob ročně. Poté, co se v dubnu 1948 Plæk Phibūnsongkhram znovu postavil do čela vlády, byly zavřeny všechny čínské střední školy v Thajsku a roku 1949 snížena imigrační kvóta na 200 osob ročně. Zároveň byla oslabená vláda Kuomintangu nucena omezit činnost svého velvyslanectví a zavřít všechny konzuláty. (Skinner, 1957, 246)

I. Vznik ČLR, studená válka (1949–1955)

Čínská lidová republika byla vyhlášena 1. října 1949. Již v červnu téhož roku dali představitelé KS Číny najevo zájem o navázání diplomatických styků a spolupráce se všemi státy, které přeruší styky s Čínskou republikou. Zároveň však předseda KS Číny Mao Zedong 毛泽东 1. července ve svém článku *O demokratické diktatuře lidu* zdůraznil prioritu vztahů s SSSR. (Nakajima, 1987, 263–264)

Oficiální zahraniční politika ČLR také zahrnovala podporu národně osvobozeneckých hnutí v ostatních asijských zemích (Nakajima, 1987, 260). V říjnu 1950 rozhodlo čínské vedení o účasti části ozbrojených sil jako tzv. čínských lidových dobrovolníků v korejské válce na straně KLR, protože situaci na korejském bojišti vyhodnotilo jako bezpečnostní hrozbu pro ČLR (Nakajima, 1987, 274–275). Účast ve válce měla negativní účinek na mezinárodní postavení ČLR (Nakajima, 1987, 276–277), se kterou do října 1950 navázalo diplomatické styky osmnáct států (jedenáct z nich patřilo k sovětskému bloku), potom až do konce války jediný (Pákistán 21. května 1951) (Silná a Škvařil, 1988, 238–245). Předseda vlády Thajského království Plæk Phibūnsongkhram, který za druhé světové války vystupoval jako spojenec Osy, byl zastáncem politiky studené války, což přispělo k uznání jeho návratu k moci ze strany vlád USA a Británie (Wyatt, 2003, 257). Naproti tomu, dosavadní politická rovnováha uvnitř čínské společnosti v Thajsku se se vznikem ČLR vychýlila ve prospěch KS Číny (Wyatt, 2003, 257). To vedlo, zejména po převratu z 29. listopadu 1951, kdy Plæk Phibūnsongkhram dosáhl rozšíření svých pravomocí obnovením platnosti ústavy z roku 1932 (Wyatt, 2003, 260), ke zpřísnění vládní protičínské politiky. Už v listopadu byla zahájena série antikomunistických zátahů, při kterých policie zatkla několik set Číňanů. Také *Zákon o nethajské činnosti*, přijatý v tomto období, byl namířen především proti Číňanům. (Skinner, 1957, 247)

Thajsko se v tomto období postupně sbližovalo s USA, které potřebovaly silného spojence v regionu a mohly nabídnout hospodářskou i vojenskou pomoc. Bylo prvním asijským státem, který vyslal vojenské jednotky do Koreje jako součást vojsk

OSN, bojujících na straně KR (7. září 1950, šlo o jeden prapor pěchoty – Catchpole, 2003, 83). V roce 1954 se stalo zakládajícím členem SEATO. (Wyatt, 2003, 261-262)

Thajská vláda také pohlížela s obavami na zřízení Tajského autonomního okresu Xishuangbanna 西双版纳傣族自治区 v roce 1953 a znepokojovalo ji rozhlasové vysílání bývalého předsedy thajské vlády Pridiho Phanomyonga, žijícího v čínském exilu (Stuart-Fox, 2003, 169).

Vývoj v prvních letech po vzniku ČLR tak vedl nejen k začlenění obou států do soupeřících mocenských bloků, ale i k přímému střetnutí jejich ozbrojených sil na korejském bojišti. Spolu s omezením čínské imigrace do Thajska to znamenalo největší útlum vzájemných kontaktů v moderních dějinách.

II. Bandungská konference, zmírňování napětí (1955–1964)

Roku 1954 došlo, v souvislosti s vnitropolitickou orientací na plnění umírněného rozvojového programu, k posílení diplomatické iniciativy ČLR. V preambuli smlouvy o Tibetu mezi Indickou republikou a ČLR bylo v dubnu tohoto roku formulováno tzv. pět principů mírového soužití, které se obě země zavázaly dodržovat. (Nakajima, 1987, 283)

Rovněž v dubnu 1954 navrhl předseda vlády Indonéské republiky Ali Sastroamidjojo na konferenci představitelů tzv. kolombských mocností svolání konference všech nezávislých států Asie a Afriky na nejvyšší úrovni. Tento návrh byl dodatečně přijat a přípravná schůzka v Bogoru v prosinci 1954 stanovila cíle konference a rozhodla, které státy budou přizvány. (Mrázek, 1980, 460-462)

Na konferenci, konané v Bandungu 18. až 24. dubna 1955, zastupoval ČLR Zhou Enlai 周恩来 (Nakajima, 1987, 283) a Thajsko ministr zahraničí princ Wan Waithayākṇ (Mrázek, 1980, 465).

Princ Wan Waithayākṇ vystoupil s projevem, ve kterém kritizoval ČLR za podporu podvratné činnosti v Thajsku, protithajských akcí čínské a vietnamské menšiny a aktivit skupiny kolem Pridiho Phanomyonga. Z těchto důvodů obhajoval členství Thajska v SEATO. (Mrázek, 1980, 465) Zhou Enlai za ČLR ve svém úvodním projevu nabídl řešení problému čínských menšin v jihovýchodní Asii formou vzájemných dohod a záruk s jednotlivými státy a prohlásil, že ČLR nemá žádné nároky vůči Thajsku, Filipínám, Kambodži a Laosu (Mrázek, 1980, 467). V rozhovoru s princem Wanem Waithayākṇem nabídl řešení problému čínské menšiny v Thajsku na obdobném principu, na jakém byl vyřešen problém dvojí státní příslušnosti mezi ČLR a Indonésií; pozval ho také k návštěvě Číny (Tian a Zhou, 2005, 247).

Závěrečné komunikační konference vykládaly účastnické země protichůdně, samotný fakt jejího uspořádání však přispěl k uvolňování mezinárodního napětí (Mrázek, 1980, 467-468).

Zvláštní význam měla konference pro ČLR, pro kterou představovala počátek sbližování s některými asijskými zeměmi (Nakajima, 1987, 283-284).

Thajsko s ČLR diplomatické styky nenavázalo, ale v červenci 1955 vyhlásila vláda změnu politiky vůči čínské menšině a do března 1956 několika zákonnými úpravami zrušila většinu opatření, diskriminujících čínské přistěhovalce nebo jejich potomky (Skinner, 1957, 247. Skinner se nezmiňuje o Bandungské konferenci, načasování změn však naznačuje souvislost).

V prosinci 1955 vyslala thajská vláda tajně do Číny čtyřčlennou delegaci, kterou vedl Ārī Phirom. Delegaci přijali předseda ČLR Mao Zedong i předseda vlády Zhou Enlai. 16. a 17. prosince, při příležitosti oficiální návštěvy předsedy thajské vlády Plæka Phibūnsongkhrāma v Barmě, jednali spolu, opět tajně, jeho poradce Sang Phatthanōthai a čínský velvyslanec v Rangúnu Yao Zhongming 姚仲明. Obě strany dospěly ke společnému prohlášení, vyjadřujícímu ochotu rozvíjet vzájemné vztahy na základě pěti principů mírového soužití a rozšířit vzájemné styky včetně obchodních a kulturních. Toto společné prohlášení však nakonec nebylo oficiálně zveřejněno. V lednu 1956 navštívila ČLR mise dobré vůle, složená z poslanců thajského parlamentu a novinářů. Zůstala v Číně více než měsíc a část účastníků navštívila Xishuangbanna, kde se přesvědčila, že autonomní správa není namířena proti Thajsku. Celkem v letech 1956–1958 navštívilo ČLR 24 různých thajských delegací. (Tian a Zhou, 2005, 248)

V druhé polovině roku 1957 začala postupná radikalizace čínské zahraniční politiky (Nakajima, 1987, 286–287), zatímco v Thajsku provedl 17. září 1957 polní maršál Sarit Thanarat vojenský převrat (Wyatt, 2003, 265), tyto změny se však ve vzájemných vztazích, nadále nerozvinutých, bezprostředně příliš neprojeví. Až po dalším převratu 20. října 1958 zakázaly thajské úřady veškerý dovoz z Číny (Whiting, 1987, 505. Whiting považuje tento krok, spolu s potlačením levicových aktivit v Thajsku, za projev znepokojení čínsko-kambodžským sbližováním. To je však obtížné doložit, protože obojí bylo zároveň součástí radikálních změn, souvisejících s převratem a s širší politickou koncepcí Sarita Thanarata – srov. Wyatt, 2003,

270–272). Po převratu veškeré styky mezi Thajskem a ČLR znovu úplně ustaly (Tian a Zhou, 2005, 248).

V následujících letech podporovaly Thajsko a ČLR politické síly, které vzájemně soupeřily v Laosu. Thajské podpoře se těšil zejména prozápadní generál Phoumi Nosavan, Saritův bratranec (Wyatt, 2003, 273). Diplomacie ČLR se snažila dosáhnout koalice mezi zastánci neutrality, které vedl princ Souvanna Phouma, a komunistickou Vlasteneckou frontou Laosu (Whiting, 1987, 504). Té také Čína poskytovala určitou vojenskou pomoc, když v letech 1959 a 1960 politický konflikt dvakrát vyústil v občanskou válku (Whiting, 1987, 503–504). Během druhé ženevské konference o Laosu v letech 1961–1962 doporučovali čínští poradci VFL umírněný přístup (i přes krátké obnovení bojů, kdy ČLR oficiálně pohrozila intervencí) a přispěli tak k úspěšnému ukončení konference 23. července 1962 uznáním laoské neutrality a sestavením koaliční vlády všech tří frakcí (Whiting, 1987, 525).

Protichůdné byly i vztahy Thajska a ČLR ke Kambodžskému království. Vláda prince Norodoma Sihanuka se sblížila s ČLR (Whiting, 1987, 505). Thajská administrativa reagovala přerušením diplomatických styků s Kambodžou a uzavřením hranic; vyvolala hraniční spor o chrám Preah Vihear, který předložila Mezinárodnímu soudnímu dvoru v Haagu a prohrála (Wyatt, 2003, 274–275).

Pro čínskou zahraniční politiku v letech 1958–1964 bylo charakteristické zhoršení vztahů s SSSR, které přešly od spojení až k otevřenému nepřátelství (Whiting, 1987). ČLR tak již nebyla vázána na sovětský blok, ale předpoklady pro normalizaci styků s Thajskem se nevytvořily, protože oba státy měly vazby na politické síly, které se střetávaly

v zemích bývalé Francouzské Indočíny, zejména v Laosu. Čínsko-thajské vztahy tak byly v tomto období stejně chladné jako před bandungskou konferencí, ale narozdíl od předchozího období už neměly negativní důsledky pro postavení etnických Číňanů, žijících v Thajském království.

III. Negativní vliv druhé indočínské války (1964–1973)

V průběhu roku 1964 došlo k několika událostem, které vedly k větší angažovanosti Thajska a ČLR na indočínském konfliktu, což se odrazilo v dalším zhoršení vzájemných vztahů.

Koaliční vláda v Laosu se dlouho neudržela a při dalších bojích, kterých se účastnili i thajští vojáci, byla v červnu 1964 zasažena čínská mise v Khang Khay, jeden její příslušník zabit a pět zraněno, na což čínská vláda reagovala formálním protestem (Whiting, 1987, 529).

V polovině roku 1964 byl také na jihovietnamské bojiště poprvé přesunut kontingent thajského letectva, v následujícím roce následován kontingentem námořním (Wyatt, 2003, 278).

7. srpna schválila legislativa USA tzv. rezoluci o Tonkinském zálivu, která umožnila vládě přímo napadnout Vietnamskou demokratickou republiku (Hlavatá et al., 2008, 213). Ihned byly provedeny letecké útoky proti šesti námořním základnám VDR; ČLR v reakci na to dodala VDR leteckou jednotku, složenou z letounů Mig 15 a Mig 17, jejichž vietnamští piloti byli v Číně rovněž vycvičeni (Whiting, 1987, 529).

1. října 1964, v oficiální zdravici k čínskému státnímu svátku, vyhlásila Komunistická strana Thajska, orientovaná

na ČLR a do té doby málo aktivní, nutnost svrhnout vládu Thanõma Kittikačõna (Whiting, 1987, 531). Koncem roku se spojila s jinými opozičními organizacemi za účelem koordinace činnosti a rozšíření základny mezi obyvateli (Wyatt, 2003, 280).

V následujícím období nabývala účast obou států na konfliktu konkrétní podoby. Na jaře 1965 proběhly tajné rozhovory mezi zástupci ČLR a USA. Obě strany vyjádřily přání vyhnout se vzájemnému vojenskému střetnutí. Čínská strana vyjádřila úmysl účastnit se vojensky pouze v případě přímé americké invaze do VDR, bombardování tedy k přímé čínské účasti ve válce nevedlo. Místo toho dodávala ČLR Vietnamu ekonomickou a vojenskou pomoc. V jejím rámci v letech 1965–1968 přišlo do VDR 300000 osob čínského technického personálu. (Hlavatá et al., 2008, 216)

Od roku 1968 se vietnamské vedení přiklánělo k SSSR, protože ten podporoval strategii VDR a NFOJV vůči USA (Stuart-Fox, 2003, 184). Po návštěvě prezidenta USA Richarda Nixona v Pekingu v únoru 1972 se sice čínské vedení snažilo ujistit VDR o pokračující podpoře, ale vzájemná nedůvěra se přesto prohloubila, zejména když čínští diplomaté VDR radili, aby přistoupila na vytvoření samostatného neutrálního státu v jižní části Vietnamu (Stuart-Fox, 2003, 186).

Po převratu v Kambodži 18. března 1970 zřídil dosavadní šéf státu princ Norodom Sihanuk koaliční exilovou vládu v Pekingu. V samotné Kambodži ovládala odboj Komunistická strana Kampučie. Vietnamské ozbrojené síly porazily vládní jednotky Khmerské republiky a pak se roku 1972 stáhly z kambodžského území. Vedení KSK, která tak získala kontrolu nad většinou státu, ale zaujímalo šovinistický postoj vůči

Vietnamcům (Chandler, 1998, 204–208). Protiváhu k Vietnamu hledalo v ČLR (Stuart-Fox, 2003, 192).

Thajsko pokračovalo v přímé vojenské účasti na indočínské válce. Po leteckém a námořním kontingentu vyslalo v lednu 1967 do jižního Vietnamu první jednotku pěchoty. Do poloviny roku 1967 se poče thajských vojáků ve Vietnamu zvýšil na 2200, do roku 1969 na více než 11000, tedy asi 14% vojáků Královské thajské armády. Zároveň thajské ozbrojené síly prováděly vlastní operace také na laoském území (Wyatt, 2003, 278). Thajských vojáků v Laosu bylo roku 1973 asi 18000 (Evans, 2002, 150). Americké letectvo provádělo válečné operace ze základen na thajském území (Stuart-Fox, 2003, 197).

Thajská vojenská vláda zároveň čelila rozsáhlému povstání v mnoha částech země, většinou pod vedením Komunistické strany Thajska (a v pohraničí s Malajsií také KS Malajska), orientované na ČLR. Povstalci v severních provinciích Chiang Rái a Nān také byli z Číny přímo zásobováni (Wyatt, 2003, 280). Z čínského území vysílala protivládní rozhlasová stanice Hlas thajského lidu (Stuart-Fox, 2003, 185).

Přestože, narozdíl od období korejské války, nedocházelo ve druhé indočínské válce k bojovým kontaktům mezi thajskými a čínskými ozbrojenými složkami, spojenectví obou států s bojujícími stranami a jejich angažovanost v konfliktu, stejně jako čínská podpora thajským povstalcům, byly překážkou normalizaci vzájemných vztahů.

Až v srpnu 1972, v rámci čínské „pingpongové diplomacie“ bylo do Pekingu pozváno také thajské pingpongové družstvo. To byl první kontakt na nevládní úrovni mezi ČLR a Thajským královstvím po čtrnácti letech. (Tian a Zhou, 2005, 249)

Během druhé indočínské války se však začaly projevovat i tendence, které později přispěly k čínsko-thajskému sbližování, přestože ve své době takový vývoj neimplikovaly. Jednou z nich byl integrační proces v jihovýchodní Asii, spojený se založením Sdružení států jihovýchodní Asie (ASEAN) 8. srpna 1967 za účasti pěti států včetně Thajska (Kovář, 1999, 165). Druhou takovou tendencí byly výše popsané posuny ve vztazích mezi ČLR, SSSR, VDR a KS Kambučie.

IV. Normalizace vztahů (1973–1979)

Události roku 1973 změnilly podmínky pro rozvoj thajsko-čínských vztahů.

27. ledna byla v Paříži podepsána *Dohoda o ukončení války a obnovení míru ve Vietnamu*, která znamenala okamžitou deinternacionalizaci vietnamského bojiště (Hlavatá et al., 2008, 231–233). V návaznosti na to představitelé USA přesvědčili laoskou vládu, aby 21. února podepsala dohodu o příměří s VFL (Evans, 2002, 167) a v srpnu si americký Kongres vynutil zastavení leteckého bombardování v Kambodži (Chandler, 1991, 225). Konečně 14. října v Thajsku zvítězila revoluce proti vojenské diktatuře a Sanyā Thammasak, rektor univerzity Thammasāt, sestavil prozatímní civilní vládu (Wyatt, 2003, 288–290).

V roce 1974, během mezinárodní ropné krize, ČLR Thajsku poskytla dodávky ropy za snížené ceny. 6. prosince 1974 thajský parlament rozhodl o navázání přímých obchodních kontaktů s ČLR. (Tian a Zhou, 2005, 249)

Po volbách v lednu 1975 a po vytvoření stabilní vlády v březnu téhož roku zahájil její předseda Khu'krit Prāmōt

změny v zahraniční politice Thajska. Vedle stažení amerických vojáků z Thajska k nim patřilo také navázání diplomatických styků s ČLR. (Wyatt, 2003, 290)

K tomu došlo 1. července 1975 při oficiální návštěvě Khu'krita Prāmōta v Pekingu. Bylo podepsáno společné komuniké, kterým Thajské království uznalo princip jediné Číny a svrchovanost ČLR nad Taiwanem 台湾, Čínská lidová republika odmítla dvojí občanství a vyzvala čínské občany v Thajsku, aby respektovali thajské zákony a zvyky. Jejich legitimní práva a zájmy měla čínská vláda chránit a thajská respektovat. (Tian a Zhou, 2005, 249)

Khu'krit Prāmōt při svých jednáních s Mao Zedongem připouštěl jeho senioritu, což bylo možné interpretovat jako prostý projev thajské zdvořilosti, ale také jako uznání zvláštního mezinárodního postavení Číny. (Stuart-Fox, 2003, 197)

18. dubna 1975, den po pádu Khmerské republiky a vítězství Jednotné národní fronty Kampučie, orientované na ČLR, nabídl Khu'krit Prāmōt nové vládě diplomatické uznání. Přestože existovaly rozpory mezi thajskými civilními a vojenskými orgány a přes růst napětí v pohraničních oblastech, byly diplomatické styky skutečně navázány při návštěvě zástupce předsedy vlády Kampučie Ienga Saryho v Bangkoku v říjnu 1975. (Rungswasdisab, 2005, 82-83)

Po vojenském převratu 6. října 1976 se vztahy mezi Thajskem a ČLR nezhoršily (Stuart Fox, 2003, 197). Ale situace na thajsko-kambodžské hranici se zostřila a po masakru jedenadvaceti thajských vesničanů vojáky Demokratické Kampučie v lednu 1977 přistoupila vláda Thānina Kraiwichāna v únoru k zákazu pohraničního obchodování (Rungswasdisab, 2005, 87). Následující vládě Kriangsaka

Chamanana se podařilo s DK navázat rozhovory, ale občasné pohraniční incidenty pokračovaly (Rungswasdisab, 2005, 88). Vietnamsko-čínské vztahy se ve stejné době zhoršovaly. Od roku 1974 vyvstal územní spor o ostrovy v Jihočínském moři. Sjednocená Vietnamská socialistická republika se dále sbližovala se Sovětským svazem, který byl schopen poskytovat větší hospodářskou pomoc než ČLR. Smlouva o přátelství a vzájemné pomoci mezi VSR a Laoskou lidově demokratickou republikou z roku 1977 zakládala „zvláštní vztahy“, což dále upevnilo vietnamské pozice v oblasti. V listopadu 1978 konečně uzavřela VSR smlouvu o přátelství a vzájemné pomoci s SSSR. Tato smlouva volala po okamžitých konzultacích v případě, že jedna ze smluvních stran bude napadena nebo ohrožena napadením. (Stuart-Fox, 2003, 198–200)

V roce 1978 navštívil Bangkok předseda vlády VSR Phạm Văn Đồng. Ujistil thajskou vládu, že VSR už nepodporuje Komunistickou stranu Thajska, upozorňoval na podporu DK ze strany ČLR a nabízel pakt o neútočení, který by byl namířen proti Číně. To thajské úřady odmítly s poukazem na neexistenci společné hranice. (Rungswasdisab, 2005, 89)

Vztahy mezi VSR a DK ve skutečnosti vyústily ve válečnou situaci už od března 1977, kdy Demokratická Kampučia provedla výpady do vietnamských provincií Kiên Giang a An Giang. 21. prosince 1978 rozhodl vietnamský ministr obrany Võ Nguyên Giáp o provedení masivní invaze proti DK. Ta byla zahájena 25. prosince a skončila 7. ledna dobytím hlavního města Phnom Penh. (Průběh konfliktu viz Kiernan, 1997, s. 357–366 – boje v letech 1976–1977; s. 450–455 – závěrečná vietnamská ofenzíva.)

V letech 1973–1979 došlo k normalizaci vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a Thajským královstvím. Po navázání diplomatických styků byly tyto vztahy stabilní i přes vnitropolitické změny v obou zemích a dokonce i přes pokračující čínskou podporu KST. Nenarušil je vážně ani spojenec ČLR – Demokratická Kampučia, jejíž hranice s Thajskem byla zónou četných ozbrojených incidentů. Naopak svržení vlády DK vietnamskými a povstaleckými ozbrojenými silami v lednu 1979 mělo za následek nové thajsko-čínské sblížení, protože obě vlády vyhodnotily novou situaci jako hrozbu vlastní bezpečnosti.

V. Spojenectví v kambodžské otázce (1979–1991)

Na pád Demokratické Kampučie reagovala ČLR útokem na VSR v únoru 1979. Předtím čínští představitelé na svůj úmysl upozornili USA, ale také SSSR, který ujistili, že invaze bude krátkodobá a sleduje omezené cíle. Oficiálně ji zdůvodnili jako obranný protiútok za narušování čínských hranic vietnamskými vojáky. Skutečné cíle byly varovat Sovětský svaz před přílišnou angažovaností ve prospěch VDR, ujistit jiné země, zejména Thajsko, o spolehlivosti ČLR jako spojence a odpoutat část vietnamských sil z bojiště v Kambodži. Čínští představitelé také mluvili o „potrestání“ VSR. (Stuart-Fox, 2003, 201) Operace nicméně byla neúspěšná (Stuart-Fox, 2003, 202).

Přestože DK napadala všechny své sousedy, došla thajská výzvědná služba k závěru, že konflikt vyvolal Vietnam s cílem vytvořit „Indočínskou federaci“. Thajská vláda oznámila, že nadále uznává orgány Demokratické Kampučie za jedinou legitimní vládu a ujistila její vedoucí činitele,

že smějí volně cestovat přes thajské území. Jinak se prohlásila v konfliktu mezi VSR a různými kambodžskými frakcemi za neutrální. (Rungswasdisab, 2005, 89)

Thajsko a ČLR dospěly k dohodě, kdy jednotky Demokratické Kampučie volně operovaly na thajském území a byly přes Thajsko zásobovány, Čína na oplátku ukončila materiální podporu KST a zastavila vysílání Hlasu thajského lidu. Navíc povolila thajským ozbrojeným silám, aby si bezplatně nechávaly část zbraní, dodávaných DK. Později jim předala i zbrojní technologie s tím, že část výrobků bude rovněž předávána jednotkám DK. (Rungswasdisab, 2005, 90)

ČLR udržovala 300000 vojáků na hranicích s VSR a Vietnamská lidová armáda tak byla vázána na dvou frontách. Na území Kampučijské lidové republiky se nacházelo 150000 vietnamských vojáků, k zajištění její bezpečnosti to však nestačilo, protože opoziční síly se kdykoli mohly uchýlit na thajské území. (Stuart-Fox, 2003, 204)

V červnu 1980 (a vícekrát i později - Wyatt, 2003, 294) vietnamské jednotky překročily kambodžsko-thajskou hranici ve snaze uzavřít zásobovací trasy vojáků KSK. ČLR okamžitě poskytla Thajsku diplomatickou podporu a varovala, že v případě vietnamského útoku na Thajsko zasáhne vojensky. V 80. letech dále rostla vojenská spolupráce mezi Čínou a Thajskem. ČLR prodávala Thajsku za snížené ceny vojenská plavidla a rakety země-vzduch (Stuart-Fox, 2003, 204-205). Thajskou politiku v kambodžské otázce vytvářela částečně přímo armáda, která řešila pohraniční incidenty, problém uprchlíků a podporu jednotkám DK, částečně ústřední vláda, rovněž vojenská, která se s problémem obracela na mezinárodní fórum. Od března 1980 byl jejím předsedou Prēm

Tinsūlānon a ministrem zahraničí už od února Sitthi Sawētsilā. (Rungswasdisab, 2005, 90)

Ve snaze o internacionalizaci kambodžské otázky spoléhala thajská vláda především na ASEAN. Prostřednictvím ASEAN předkládala své iniciativy Organizaci spojených národů a jeho podpora zvyšovala věrohodnost thajské politiky i mezinárodní pozornost, které se jí dostávalo (Rungswasdisab, 2005, 89–90). Z členských států ASEAN pouze Indonésie měla přátelské vztahy s VSR (Stuart-Fox, 2003, 202) a pohlížela s obavami na čínsko-thajské sbližování, solidarita s Thajskem však převládla a sounáležitost mezi členy Sdružení se v tomto období upevnila (Stuart-Fox, 2003, 205).

Dalším státem, který podporoval thajskou politiku, byly USA. Od roku 1979 byla obnovena vojenská spolupráce mezi USA a Thajskem, která předtím značně poklesla po stažení amerických ozbrojených sil z thajského území v roce 1975. USA také stály v čele úsilí udržet v OSN Demokratickou Kampučiu namísto fakticky existující KLR. (Rungswasdisab, 2005, 90)

Strana Demokratické Kampučie, která v roce 1981 nahradila oficiálně rozpuštěnou KSK, Jednotná národní fronta za nezávislou, neutrální, mírovou a kooperativní Kambodžu (FUNCINPEC), vedená princem Sihanukem, a Fronta národního osvobození khmerského lidu, kterou vedl nacionalistický politik Son Sann, vytvořily roku 1981 na naléhání ASEAN, ČLR a USA Koaliční vládu Demokratické Kampučie. Tehdejší ministerský předseda Singapuru Li Guangyao 李光耀 později oznámil, že v průběhu 80. let poskytly ČLR, USA, Singapur, Malajsie a Thajsko KVVK pomoc o hodnotě celkem 1,3 miliardy amerických dolarů. Za tuto podporu od ní očekávaly provádění bojových akcí proti KLR a VSR. (Rowley, 2005, 205)

V letech 1983–1985 zřejmě ozbrojené síly KVDK skutečně snížily bezpečnost ve venkovských oblastech KLR. VSR usilovala o diplomatické řešení konfliktu bez účasti SDK, ale to považovaly KDVK, ASEAN, ČLR a USA za nepřijatelné. Roku 1985 vyhlásila VSR úmysl stáhnout své síly z KLR i v případě, že nebude dosaženo diplomatického urovnání. Aby tak mohla učinit, zahájila jednak ofenzívu proti základnám KVDK, jednak posilovala ozbrojené síly a administrativní kapacity KLR. VLA se podařilo zatlačit oddíly KDVK na thajské území a pomocí nuceně odvedených pracovních sil odlesnit a zaminovat pohraniční zóny. V souvislosti se stahováním vietnamských vojáků některé menší oblasti znovu ovládla SDK, ale nepodařilo se jí už rozvinout větší ofenzívu. V roce 1989 měla KLR přinejmenším 150000 vojáků a milicionářů, Národní armáda Demokratické Kampučie, řízená SDK, jen asi 35000, síly FUNCINPEC a FNOKL po několika tisících. (Rowley, 2005, 206–208).

Konec studené války a zlepšující se vztahy mezi ČLR, SSSR a VSR vytvořily podmínky pro obnovená mírová jednání. V roce 1987 začaly rozhovory mezi princem Sihanukem a předsedou vlády KLR Hun Senem. VSR oznámila, že stáhne své ozbrojené síly už v roce 1989. V květnu 1989, během pařížské mírové konference, zabránily SDK, ČLR a USA dosažení kompromisu mezi vládou přejmenovaného Státu Kambodža, FUNCINPEC a FNOKL, který by SDK vylučoval. Po stažení VLA z kambodžského území přešla NADK do ofenzívy, ale nedosáhla změny vnitropolitické situace. USA i ČLR nakonec přistoupily na řešení, kdy o postavení SDK rozhodnou všeobecné volby, a v říjnu 1991 byla v Paříži podepsána mírová smlouva mezi kambodžskými politickými skupinami. (Rowley, 2005, 208–209)

V průběhu mírového procesu byla thajská zahraniční politika rozpolcená. Nový, v srpnu 1988 zvolený, předseda vlády Chātchāi Chunhawan vyhlásil úmysl „změnit bojiště v tržiště“, tedy navázat vzájemně výhodné obchodní styky s VSR, LLDR i KLR. Naproti tomu ministrem zahraničí zůstával Sitthi Sawētsilā, který trval na dosavadním konfrontačním přístupu a podpoře KVVK včetně SDK (Rungswasdisab, 2005, 100-101). Za této situace prováděl Chātchāi Chunhawan své zahraničně politické iniciativy ve prospěch mírového urovnání bez účasti ministerstva zahraničí. Tyto iniciativy byly úspěšné a přispěly k dosažení pařížského kompromisu (Rungswasdisab, 2005, 102-103).

Politické sbližování mezi Thajskem a ČLR vedlo i k rychlému rozvoji ekonomických vztahů. Během tohoto období uzavřely oba státy smlouvy o mořeplavbě (1979), civilním letectvu (1980), investicích (1985) a odstranění dvojího zdanění (1986). (Tian a Zhou, 2005, 250)

Kambodžská otázka se stala katalyzátorem pro rozvoj vztahů mezi ČLR a Thajskem. Zatímco ještě na počátku sedmdesátých let mezi nimi existovalo otevřené nepřátelství, po pádu Demokratické Kampučie vytvořily faktické spojenectví v oblasti politické, strategické i vojenské. Přátelské vztahy v těchto oblastech ovlivnily i pozitivní rozvoj hospodářské spolupráce. Když roku 1991 kambodžský konflikt ztratil mezinárodní dimenzi, existovala už mezi Čínou a Thajskem (i ASEAN jako celkem) naprosto změněná situace.

VI. Intenzifikace vzájemných styků, regionální integrace (od roku 1991)

Po roce 1991 nebyla kontinentální část jihovýchodní Asie zasažena žádnou vážnější mezinárodní politickou krizí. Hlavním faktorem čínsko-thajských vztahů se stalo hospodářství. Obchodní výměna rostla a ekonomiky východní a jihovýchodní Asie, včetně čínské a thajské, byly provázanější než kdykoli v minulosti.

Částečně v reakci na sbližování mezi ČLR a Myanmarou přistoupilo ASEAN v 90. letech k rozšíření svého členství na celý region jihovýchodní Asie. V červenci 1992 přistoupily VSR a LLDR ke Smlouvě o přátelství a spolupráci. Roku 1995 se Vietnam stal sedmým členským státem, v roce 1997 přibyly Myanmar a Laos a v dubnu 1999 Kambodža, čímž ASEAN obsáhlo celý region. (Stuart-Fox, 2003, 213-214. Tento stav ovšem trval jen do vyhlášení nezávislosti Východního Timoru v roce 2002.)

Ještě předtím se však ASEAN stalo základem širěji pojatého regionalismu. V lednu 1997 navrhl japonský premiér Hašimoto Rjútaró zavést pravidelná setkání států ASEAN a Japonska na vrcholné úrovni. Představitelé ASEAN měli obavy z reakce jiných zemí, zejména Číny, pokud by bylo přizváno pouze Japonsko, a v květnu rozhodli společné setkání uspořádat, ale rozšířit účast o ČLR a KR. Tak se v prosinci 1997, v době asijské měnové krize, poprvé neformálně sešli představitelé států, označovaných nadále jako ASEAN+3. Hostitel, předseda vlády Malajsie Mahathir bin Muhammad, navrhl tato setkání konat pravidelně, ale většina účastníků byla skeptická. Přesto VSR, jako hostitelská země setkání

hlav států ASEAN v následujícím roce, rozhodla znovu Japonsko, KR a ČLR přizvat. Při této druhé schůzi navrhl korejský prezident Kim Tä-džung vytvořit Skupinu vize východní Asie a náměstek předsedy ČLR Hu Jintao 胡锦涛 uspořádat schůzi finančních expertů v rámci ASEAN+3. Bylo konečně rozhodnuto o pravidelných setkáních. (Tanaka, 2004, 7-8)

V listopadu 2000 čínští představitelé navrhli vytvoření dohody o široce zaměřeném partnerství s ASEAN (Suehiro, 2005, 5). V roce 2002 ČLR skutečně se státy ASEAN uzavřela Rámcovou dohodu, zaměřenou na liberalizaci obchodu od roku 2010. Na základě doložky „rané sklizně“ okamžitě snížila celní sazby na dovoz ze zemí ASEAN. Jejich představitelé také ocenili, že se smlouva vztahuje na Sdružení jako celek, místo aby Čína uzavírala smlouvy o volném obchodu na bilaterálním základě. (Noble, 2005, 14)

Bilaterální dohody nicméně navazovaly, včetně thajsko-čínské smlouvy o liberalizaci obchodu 188 zemědělskými produkty (kromě rýže). Tento obchod prosazovala China Certification & Inspection Company, společný podnik čínské státní inspekce a čínských i thajských společností. Nyní získala monopolní právo na vývoz thajských zemědělských výrobků do Číny. (Suehiro, 2005, 5)

Naopak úže a specializovaněji pojatý regionalismus představují ministerské konference subregionu Velkého Mekongu, konané už od roku 1995. Zabývají se otázkou využití mekongských vod (Kovář, 1999, 173). ČLR je na nich reprezentována provincií Yunnan. Čína i Thajsko jsou také členy APEC.

V těchto multilaterálních podmínkách rychle rostla obchodní výměna mezi Čínou a Thajskem. V roce 2003 se ČLR (bez

Hongkongu a Macaa) podílela na thajském vývozu 7,1% (Hongkong 5,38%), na dovozu 8% (Tian a Zhou, 2005, 217). Do roku 2007 vzrostl její podíl na celkovém vývozu Thajského království na 9,74% (Hongkong 5,70%) a na dovozu na 11,59% (Hongkong 1,03%). Byla tedy třetím největším odběratelem (po USA a Japonsku; po připočtení vývozu do Hongkongu by se dostala na první místo) a druhým největším dodavatelem (po Japonsku). Deficit, který Thajsko při obchodování s ČLR utrpělo, byl mezi jeho deseti nejvýznamnějšími partnery druhý nejvyšší (po obchodu s Japonskem), ale téměř pětkrát nižší než přebytek obchodu s Hongkongem. (Foreign Trade, 2010, 4-5)

Rostoucí tendenci měly i přímé investice v obou směrech, kromě období asijské finanční krize, kdy thajské zahraniční investice poklesly (Tian a Zhou, 2005, 219). Většinu obchodu s ČLR i investic do čínské ekonomiky měli v rukou thajští etničtí Číňané. Čínská vláda podporovala investice ze strany zámořských Číňanů, přestože už byli občany zemí, kde sídlili. Většina těchto investic přicházela do ČLR přes Singapur. (Stuart-Fox, 2003, 210-211)

Těsné politické vztahy v tomto období lze dokumentovat četnými návštěvami čínských státníků v Thajsku a čínských v ČLR, např. v roce 1999 navštívil Thajské království předseda ČLR Jiang Zemin 江泽民 a v roce 2003 při vrcholné schůzi APEC jeho nástupce Hu Jintao. Početné byly také čínské návštěvy členů thajské královské rodiny, zejména princezny Sirinthan, která také publikovala několik sinologických prací a básně v čínském jazyce. (Tian a Zhou, 2005, 250-251)

Od roku 1991 nebyly vztahy mezi Thajskem a ČLR ovládány závazky vůči třetím zemím, nýbrž se řídily vlastní

dynamikou, založenou na rostoucích bilaterálních kontaktech. Měly však také multilaterální dimenzi v podobě rostoucí ekonomické integrace v oblasti východní Asie, jejímž dosud nejvýznamnějším institucionálním vyjádřením je skupina ASEAN+3. Významnou úlohu především v ekonomických vztazích hrála nadále čínská menšina v Thajsku. Toto období trvá až do současnosti.

Závěr

Na základě zjištěných skutečností lze potvrdit očekávanou periodizaci vývoje thajsko-čínských vztahů od roku 1949. V období I., těsně po vzniku ČLR, byla východoasijská oblast zasažena studenou válkou, kde Thajsko a ČLR stanuly v nepřátelských táborech; II. Po bandungské konferenci došlo i mezi Thajskem a ČLR k určitému uvolnění napětí, nepodařilo se však dosáhnout normálních diplomatických styků; III. druhá indočínská válka vedla k novému zostření vztahů; IV. po jejím skončení se vzájemné vztahy normalizovaly a byly navázány diplomatické styky; V. po porážce Kambodže vietnamskou armádou považovaly Thajsko i ČLR tamní vývoj za riziko pro vlastní bezpečnost, což je vedlo k navázání faktického spojení; VI. od počátku 90. let roste intenzita všestranných vzájemných styků. Toto poslední období se od předchozích odlišuje tím, že i když probíhá v kontextu rostoucí regionální integrace, nelze ho charakterizovat jako reakci na události v třetích zemích nebo výsledek závazků vůči nim. Vážné změny v čínsko-thajských vztazích nevyvolaly ani vnitropolitické události. Tento vývoj je kontrastní nejen vzhledem k předchozím obdobím, ale též ve srovnání se vztahy Thajska s jeho

sousedy na Indočínském poloostrově, které podléhají výkyvům v závislosti na thajském vnitropolitickém vývoji.

Naproti tomu vývoj vztahů mezi ČLR a Thajskem má paralelu v jejích vztazích s některými jinými zeměmi v jihovýchodní Asii (Malajsie, Singapur, Filipíny), na které působily stejné faktory a bylo by patrně možné periodizovat je obdobným způsobem.

Summary

In the past, the PRC-Thailand relations were subject to broader foreign policy considerations of both states, while in the most recent period their basis is more bilateral. The development of this relationship may be understood as undergoing six distinct phases:

- I. The founding of PRC, the Cold War (1949-1955)
- II. The Bandung summit meeting, *détente* (1955-1964)
- III. Negative impact of the Second Indochina War (1964-1973)
- IV. Normalization of diplomatic relations (1973-1979)
- V. Cooperation concerning the Cambodian problem (1979-1991)
- VI. Vigorous relations, regional integration (since 1991)

Overseas Chinese who live in Thailand have played a considerable role in the growth of economic relations especially. Also, these relations gained an additional impetus from regional integration processes, such as the ASEAN + 3 forum.

Seznam literatury

CATCHPOLE, Brian. *Korejská válka: 1950-53*. Přel. Kryštof Válka. Praha: Jiří Buchal - BB art, 2003. 347 s. ISBN 80-7341-073-7

EVANS, Grant. *A Short History of Laos: The Land in Between*. Crows Nest: Allen & Unwin, 2002. 251 s. ISBN 1-86448-997-9

Foreign Trade. http://web.nso.go.th/indicator/eco_trade08.pdf, (3.1.2010).

HLAVATÁ, Lucie et al. *Dějiny Vietnamu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 357 s. Edice Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2

CHANDLER, David P. *The Tragedy of Cambodian History: Politics, War, and Revolution since 1945*. New Haven; London: Yale University Press, 1991. 396 s. ISBN 0-300-05752-0

CHANDLER, David. *A History of Cambodia*. 2. přeprac. vyd. Chiang Mai: Silkworm Books, 1998. 288 s. ISBN 974-7100-65-7

KIERNAN, Ben. *The Pol Pot Regime: Race, Power, and Genocide in Cambodia under the Khmer Rouge, 1975-79*. Chiang Mai: Silkworm Books, 1997. 477 s. ISBN 974-7100-43-6

KOVÁŘ, Jindřich. *Asie dynamický kontinent: Hlavní faktory a ohniska růstu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Nakladatelství Karolinum, 1999. 343 s. ISBN 80-7184-683-X

MRÁZEK, Rudolf. *Jihovýchodní Asie ve světové politice*.
Praha: Svoboda, 1980. 768 s.

NAKAJIMA, Mineo. **Foreign Relations: From the Korean War to the Bandung Line**. In MACFARQUHAR, Roderick a FAIRBANK, John K. *The Cambridge History of China. Sv. 14. The People's Republic, Part I: The Emergence of Revolutionary China 1949-1965*. Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press, 1987, s. 259-289.

NOBLE, Gregory W. **Japanese Political Economy and Asian Economic Cooperation**. *Social Science Japan*, březen 2004, č. 28, s. 12-15. [Internetová verze: <http://newslet.iss.u-tokyo.ac.jp/ssj28/index.html>, (22.5.2007).]

ROWLEY, Kelvin. **Second Life, Second Death: The Khmer Rouge After 1978**. In COOK, Susan E. *Genocide in Cambodia and Rwanda: New Perspectives*. New York: Transaction Publishers, 2005, s. 201-225. [Internetová verze: <http://opus.macmillan.yale.edu/workpaper/pdfs/GS24.pdf>, (19.4.2007).]

RUNGSWASDISAB, Puangthong. **Thailand's Response to the Cambodian Genocide**. In COOK, Susan E. *Genocide in Cambodia and Rwanda: New Perspectives*. New York: Transaction Publishers, 2005, s. 79-126. [Internetová verze: <http://opus.macmillan.yale.edu/workpaper/pdfs/GS21.pdf>, (13.4.2007).]

SILNÁ, Nataša a ŠKVAŘIL, Jaroslav. *Čínská lidová republika*. Praha: Svoboda, 1988. 477 s. Edice Zeměmi světa.

SKINNER, G. William. **Chinese Assimilation and Thai Politics**. *The Journal of Asian Studies*, únor 1957, roč. XVI, č. 2, s. 237-250.

STUART-FOX, Martin. *A Short History of China and Southeast Asia: Tribute, Trade and Influence*. Crows Nest: Allen & Unwin, 2003. 278 s. ISBN 1-86448-954-5

SUEHIRO, Akira. **The Creation of an "East Asian Economic Community," or, Odd Japan Out**. *Social Science Japan*, březen 2004, č. 28, s. 3-6. [Internetová verze: <http://newslet.iss.u-tokyo.ac.jp/ssj28/index.html>, (22.5.2007).]

TANAKA, Akihiko. **The Development of ASEAN + 3**. *Social Science Japan*, březen 2004, č. 28, s. 7-9. [Internetová verze: <http://newslet.iss.u-tokyo.ac.jp/ssj28/index.html>, (22.5.2007).]

TIAN, He a ZHOU, Fangye. *Taiguo*. Beijing: Shehui kexue wenxian chubanshe, 2005. 404 s. Edice Lieguozhi. ISBN 7-80190-392-7

WHITING, Allen S. **The Sino-Soviet Split**. In MACFARQUHAR, Roderick a FAIRBANK, John K. *The Cambridge History of China*. Sv. 14. *The People's Republic, Part I: The Emergence of Revolutionary China 1949-1965*. Cambridge; New York; Melbourne: Cambridge University Press, 1987, s. 478-538.

WYATT, David K. *Thailand: A Short History*. 2. vyd. New Haven; London: Yale University Press, 2003. 352 s. ISBN 0-300-08475-7

Příloha: Glosář thajských jmen

Ārī Phīrom	อารีย์ ภิรมย์
Ayutthayā	อยุธยา
Bōrommarāchā	บรมราชา
Chātchāi Chunhawan	ชาติชาย ชุณหะวัณ
Chīang Rāi	เชียงใหม่
Āhulālongkōn	จุฬาลงกรณ์
Khu'krit Prāmōt	ศึกษาศาสตร์ ปราโมช
Krīangsak Chamanan	เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
Nān	น่าน
Plæk Phibūnsongkrām	แปลก พิบูลสงคราม
Prēm Tinsūlānon	เปรม ติณสูลานนท์
Prīdī Phanomyong	ปรีดี พนมยงค์
Rām	ราม
Rāmkhāmchāng	รามคำแหง
Sang Phatthanōthai	สังข์ พัธโนทัย

Sanyā Thammasak	สัญญา ธรรมศักดิ์
Sarit Thanarat	สฤษดิ์ ธาระรัต
Sirinthōn	สิรินธร
Sitthi Sawētsilā	สิทธิ เสวตศิลา
Sukhōthai	สุขุโขทัย
Tāksin	ตากสิน
Thammasāt	ธรรมศาสตร์
Thānin Kraiwichān	ธานินทร์ กรัยวิเชียร
Thanōm Kittikačhōn	ถนอม กิตติขจร
Wachirāwut	วชิราวุธ
Wan Waithayākōn	วรรณ ไททยากร